

Nr 21

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prissättningen på smör.

I en till riksdagen den 6 mars 1959 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 80, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att Svenska mejeriernas riksförening må — utan hinder av vad som beslutats i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1958: B 50 — under tiden intill den 1 september 1959 bestämma riksnoteringen på runmärkt smör efter marknadsmässiga grunder, under villkor dock att den merintäkt, som efter den 19 november 1958 uppkommit eller kan uppkomma utöver det i nämnda proposition angivna beloppet å 16 500 000 kronor, skall som en särskild post tillföras riksföreningens regleringskassa, samt att nämnda post jämte därå fallande räntor skall i enlighet med de bestämmelser, som Kungl. Maj:t och riksdagen senare kan komma att meddela, disponeras i samband med prisregleringen under nästa prissättningsperiod inom ramen för det beslut, som för sagda period kan komma att fattas angående prissättningen på jordbrukets produkter, och sålunda användas antingen för en prissänkning, som svarar mot ifrågavarande belopp, eller för en mot sagda belopp svarande minskning av eventuellt överenskomna prishöjningar.

I en till jordbruksdepartementet den 28 februari 1959 inkommen skrivelse har *statens jordbruksnämnd* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens godkännande av att Svenska mejeriernas riksförening — utan hinder av vad som beslutats i anledning av propositionen 1958: B 50 — må under tiden intill den 1 september 1959 bestämma riksnoteringen å runmärkt smör efter marknadsmässiga grunder, under villkor dock att den merintäkt, som efter den 20 november 1958 uppkommit eller kan uppkomma utöver det i nämnda proposition angivna beloppet av 16 500 000 kr., skall som en särskild post tillföras riksföreningens regleringskassa för att i enlighet med de bestämmelser, som statsmakterna senare kan komma att meddela, kunna disponeras i samband med prisregleringen under nästa prissättningsperiod.

Departementschefen har efter närmare redogörelse för innehållet i statens jordbruksnämnds skrivelse anfört följande.

»Efter förhandlingar i anledning av bland annat att den i gällande system för prisregleringen på jordbruksprodukter ingående 6-procentregeln under hösten 1958 utlösts träffades i oktober 1958 mellan statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation en överenskommelse om vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (prop. 1958: B 50; JoU B 14; rskr. B 116).

Enligt överenskommelsen skulle, bland annat, för smör, som under tiden den 1 december 1958—31 augusti 1959 levereras från mejeri eller Svenska mejeriernas riksförening för försäljning inom landet, av statsmedel utbetalas prisrabatt med 50 öre per kilogram under förutsättning att riksföreningens riksnoterings för runmärkt smör icke höjdes mer utöver då gällande notering än vad som erfordrades för att jordbruket vid försäljningen av smör på den inhemska marknaden under nyssnämnda tid skulle erhålla ett inkomstillskott av omkring 16 500 000 kronor jämfört med då gällande notering. I enlighet med ett av riksdagen godtaget förslag av jordbruksutskottet medgav Kungl. Maj:t vidare, att en för motverkande av hamstring före den 1 december 1958 genomförd höjning av priset på smör icke skulle utgöra hinder för riksföreningen att även för då återstående tid intill sagda dag komma i åtnjutande av den sedan maj 1958 utgående statliga prisrabatten med 50 öre per kilogram smör, dock under förutsättning att det inkomstillskott, som erhöles under november månad som följd av prisökningen, skulle inräknas i det nyssnämnda beloppet av 16 500 000 kronor.

Såsom framgår av den förut återgivna, av jordbruksnämnden lämnade redogörelsen beräknas inkomstökningen för jordbruket genom de från och med november 1958 företagna prishöjningarna på smör nå upp till det förenämnda beloppet av 16 500 000 kronor i början av mars 1959. I enlighet med den i höstas träffade överenskommelsen skall, när så skett, priset på smör sänkas så mycket som behöves för att detsamma i genomsnitt under återstoden av innevarande regleringsår skall ligga vid den nivå, som förelåg före prishöjningarna i november 1958. Jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation, med vilken nämnden fört diskussioner i ämnet, har emellertid — mot bakgrunden av de erfarenheter i fråga om smörkonsumtionen, som vunnits under det senaste året, och det aktuella läget i fråga om smörproduktionen — funnit det marknadsmässigt olämpligt att nu eller längre fram under innevarande regleringsår sänka smörpriset så mycket.

Med beaktande av de upplysningar om smörmarknaden, som stått mig till buds, har jag funnit mig böra biträda den av jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation gjorda, i det föregående återgivna bedömningen av det aktuella läget och den inom det närmaste halvåret förväntade utvecklingen på smörområdet. Vid sådant förhållande anser jag mig efter övervägande av olika lösningar icke böra motsätta mig nämndens förslag att medge Svenska mejeriernas riksförening rätt att under senare hälften av innevarande regleringsår sätta riksnoterings för smör efter marknadsmässiga grunder. En förutsättning för detta ställningstagande från min sida har

givetvis varit, att den kostnadsökning för konsumenterna jämfört med vad som överenskomms hösten 1958 enligt nämndens förslag senare skall kompenseras. För att jordbruket genom den av mig sålunda förordade åtgärden icke skall komma att tillföras medel utöver vad som förutsattes i den hösten 1958 träffade prisregleringsöverenskommelsen bör nämligen i enlighet med förslaget de inkomster, som kan inflyta utöver förenämnda belopp å 16 500 000 kronor, uppsamlas särskilt. Merinkomsten — enligt nämndens uppskattningar i storleksordningen 20 000 000—25 000 000 kronor — jämte därå fallande räntor synes av praktiska skäl böra tillföras riksföreningens regleringskassa och i denna redovisas som en särskild post. Såsom nämnden föreslagit, bör posten — i enlighet med de bestämmelser, som Kungl. Maj:t och riksdagen senare kan komma att meddela — kunna disponeras i samband med prisregleringen under nästa prissättningsperiod inom ramen för det beslut, som för denna period kan komma att fattas angående prissättningen på jordbrukets produkter. Den merinkomst å smörförsäljningen, som sålunda kan uppkomma, bör därvid komma konsumenterna till godo genom att den i enlighet med nämndens förslag avräknas antingen genom en prissänkning, som svarar mot ifrågakvarande belopp, eller en motsvarande minskning av eventuellt överenskomna prishöjningar.»

Utskottet. Liksom föredragande departementschefen har utskottet med hänsyn till numera föreliggande uppgifter beträffande den antagliga utvecklingen på smörmarknaden under återstående del av det löpande regleringsåret funnit sig böra biträda förslaget om en sådan ändring av riksdagens beslut i ämnet den 26 november 1958 (JoU B 14; rskr B 116), att Svenska mejeriernas riksförening erhåller rätt att under nyssnämnda tid sätta riksnoteringen för smör efter marknadsmässiga grunder. Ett villkor härför bör dock vara att den kostnadsstegring — motsvarande en merinkomst av smörförsäljningen å 20 000 000 å 25 000 000 kronor — som konsumenterna därvid vidkännes utöver vad som tidigare överenskommits för perioden intill den 1 september 1959, snarast möjligt efter ingången av nästa regleringsår kompenseras antingen genom en prissänkning, vilken svarar mot sagda belopp, eller en minskning i motsvarande mån av överenskomna prishöjningar. Den merintäkt av smörförsäljningen, som efter den 19 november 1958 uppkommit och uppkommer utöver det förut omnämnda maximumbeloppet å 16 500 000 kronor, bör i enlighet med förslaget i propositionen tillföras riksföreningens regleringskassa samt där redovisas under en särskild post.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att Svenska mejeriernas riksförening må — utan hinder av vad som beslutats i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1958: B 50 — under tiden intill den 1 september 1959 bestämma riksnoteringen på runmärkt smör efter marknadsmässiga grunder, under villkor dock

att den merintäkt, som efter den 19 november 1958 uppkommit eller kan uppkomma utöver det i nämnda proposition angivna beloppet å 16 500 000 kronor, skall som en särskild post tillföras riksföreningens regleringskassa, samt

att nämnda post jämte därå fallande räntor skall i enlighet med de bestämmelser, som Kungl. Maj:t och riksdagen senare kan komma att meddela, disponeras i samband med prisregleringen under nästa prissättningsperiod inom ramen för det beslut, som för sagda period kan komma att fattas angående prissättningen på jordbrukets produkter, och sålunda användas antingen för en prissänkning, som svarar mot ifrågavarande belopp, eller för en mot sagda belopp svarande minskning av eventuellt överenskomna prishöjningar.

Stockholm den 9 april 1959

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Nord, Jon Jonsson*, Sigfrid Larsson*, Bertil Andersson, Eskilsson, Hermansson, Mossberger*, Hedström och Uno Olofsson; samt

från andra kammaren: herrar Pettersson i Dahl, Gustafson i Dädesjö, Hægglom*, Antby*, fru Lindskog, herrar Arweson, Johanson i Västervik, Nilsson i Lönsboda, Nilsson i Båstekille och Carbell*.

* Ej närvarande vid justeringen.